

Vlaanderen
verbeelding werkt

‘Durf dromen en durf groot dromen’

INSPIRATIE OP WEG NAAR BESTEMMING ERFGOED

TOERISME
VLAANDEREN

AGENTSCHAP
ONROEREND ERFGOED

DEPARTEMENT
CULTUUR, JEUGD & MEDIA

Mede dankzij jouw inzet is er morgen nog erfgoed.

Het Erfgoedcongres van eind oktober 2023 was een groot succes. Deelnemers beoordeelden deze tweedaagse kruisbestuiving van toerisme, erfgoed en cultuur met een gemiddelde score van liefst 80%.

Dat doet ons veel plezier. De inzet van gemotiveerde mensen zoals jij zorgt ervoor dat er morgen nog erfgoed is, en dat bezoekers het kunnen beleven.

Met deze inspiratiebrochure geven wij dat engagement graag een steuntje in de rug.

In dit kleine boekje onthullen sprekers van het congres hun gouden tip.

Hoe kunnen mensen, die ons erfgoed een warm hart toedragen, het best aan de slag gaan met de kennis die op het congres werd gedeeld? Je hoort het uit eerste hand, van de experts zelf.

Schenk jezelf een kopje koffie in, ga er gemakkelijk bij zitten en neem even de tijd om door de tips te bladeren. Misschien ontspringt in jou dat ene vonkje inspiratie, nodig om de volgende stap te zetten voor je eigen project.

We wensen jou alvast veel leesplezier. En een voorspoedige reis naar Bestemming Erfgoed.

PETER DE WILDE

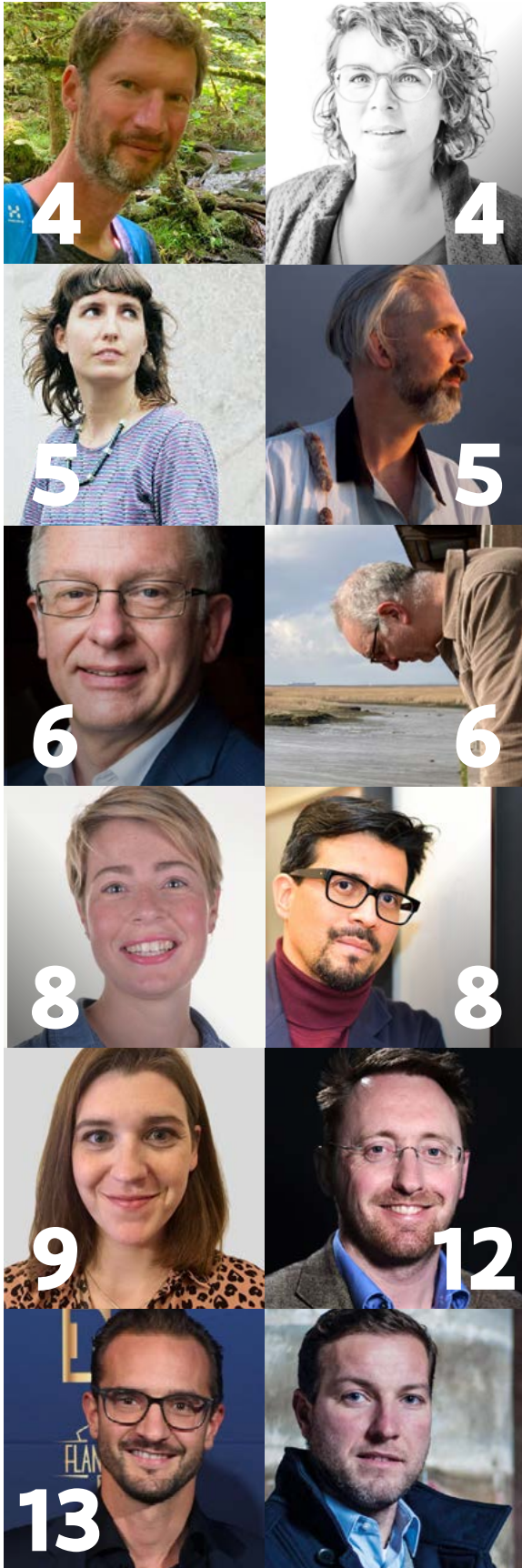
administrateur-generaal
Agentschap Onroerend Erfgoed
administrateur-generaal
Toerisme Vlaanderen

BART TEMMERMAN

Secretaris-generaal
Departement Cultuur, Jeugd en Media

Inhoud

**INVESTEER IN GOEDE VERHALEN
EN VERHALENVERTELLERS 4**

**IN GESPREK MET DE PLEK
DOE JE NIET ALLEEN 4**

**KIJK MET ANDERE OGEN
NAAR JE OMGEVING 5**

**REIK GEPERSONALISEERDE,
AUTHENTIEKE BOUWSTENEN AAN 5**

ZORG VOOR EEN 'BELEVINGSBONUS' 6

**ZET IN OP DE
COLLECTIEVE VERBINDER 6**

**HELDERE COMMUNICATIE ZORGT
VOOR EEN KWALITATIEVE ERVARING 8**

**CREËER EEN OMGEVING WAARIN
ERFGOED OOK EEN ACTIEVE ROL
SPEELT 8**

**KIJK VERDER DAN DE EIGEN
DISCIPLINE EN COMMUNICEER BREED 9**

GEBRUIK DE POPULAIRE CULTUUR 12

**DURF DROMEN EN DURF GROOT
DROMEN 13**

GRAAF NAAR DE ZIEL VAN DE PLEK 14

BAS VAN DER VEKEN

Voorzitter Vlaams Overleg
Regionale Landschappen

Coördinator Regionaal
Landschap Kleine en Grote Nete

INVESTEER IN GOEDE VERHALEN EN VERHALENVERTELLERS

Elk beleid, hoe droog ook, gaat over mensen. Doe daarom een beroep op ‘zachte’ wetenschappers – zoals communicatie-experts en psychologen – om je ‘harde’ wetenschappelijke verhaal aan de M/V/X te brengen.

Als mens zijn we gevormd om verhalen te vertellen en naar verhalen te luisteren. **Daarom is – letterlijk en figuurlijk – investeren in goede verhalen (en verhalenvertellers) essentieel:** van een mooi gedocumenteerde landschapsbiografie over een begeesterende erfgoed-consulent tot een toeristische ondernemer of een fiere boerin over haar streekproduct.

Ik geloof in de kracht van inspiratie als bron voor positieve verandering. Bij uitstek in sectoren zoals erfgoed en natuur die beschermen wat ons rest (‘conservation’) is er naast het restrictieve ook nood aan het verbeelden van wat mensen te winnen hebben bij zorgzaam omgaan met kwetsbaar (landschappelijk) erfgoed en zowel behoud als toevoegen van kwaliteit.

Tot slot nog een cadeautip: geef met eindejaar verhalen cadeau onder de vorm van een boekenbon of museumpas! En het landschap: dat is altijd gratis open.

EVELYNE DEMEY

Projectcoördinatie The Box Brugge

IN GESPREK MET DE PLEK DOE JE NIET ALLEEN

Bekijk de plek vanuit diverse perspectieven en hou rekening met de verwachtingen van verschillende doelgroepen. Zo creëer je evenwicht en speel je in op duurzaam toerisme voor de meerwaardezoeker.

Een echte plek van bezieling creëer je door de formule 1 + 1 = 3. Door ontmoetingen en samenwerkingen aan te gaan versterk je niet alleen jouw stad, maar ook de makers, de bewoners en de bezoekers!

GERLIN HEESTERMANS

Toerist Modernist

KIJK MET ANDERE OGEN NAAR JE OMGEVING

Kijk met andere ogen naar je omgeving. Eens je al dat mooie en diverse erfgoed opmerkt, begin je het overal te zien. **Het zorgt voor een constante verwondering en nieuwsgierigheid, en dat geeft energie.** Zo wordt het geen opdracht, maar een gewoonte. Jouw verwondering zal er op zijn beurt voor zorgen dat er meer waardering en aandacht komt voor ons jonge, nog te vaak ondergevalueerde, moderne erfgoed.

**JEROEN
VAN VAERENBERGH**

De Foodarcheoloog

REIK GEPERSONALISEERDE, AUTHENTIEKE BOUW- STENEN AAN

Als de muren konden praten, dan... Voorlopig blijft elke gemetste steen, elke archeologische vondst en elke oude boom oorverdovend stil. Verborgene erfgoed wordt pas echt zichtbaar, hoorbaar, ruikbaar, tastbaar én smaakbaar door de mensen die er vandaag mee aan de slag gaan en verbondenheid voelen met de plek.

Erfgoedkenner, wees een bruggenbouwer die mensen samenbrengt en reik gepersonaliseerde, authentieke bouwstenen aan, zodat ze echte erfgoedambassadeurs van hun plek worden.

Je brengt niet zomaar een oppervlakkig laagje vernis aan op de zogenaamde grote uitdagingen waarmee erfgoed wordt geconfronteerd, zoals de strijd tegen aftakeling, verval en vernieling. In tegendeel, **je creëert de maatschappelijke voedingsbodem waar erfgoed dieper kan wortelen**, levend wordt gehouden en een duurzame toekomst heeft.

Mensen maken erfgoed zichtbaar. Mensen maken erfgoed levend. Mensen maken een leefbare toekomst.

LUC ROMBOUITS

Curator Beiaardcultuur

ZORG VOOR EEN 'BELEVINGSBONUS'

Een belevingsbonus kan jouw erfgoedelement dichterbij het toeristisch publiek brengen. Neem nu bijvoorbeeld de beiaard: een typisch Vlaams cultuurproduct, dat zich meestal onaangekondigd aanbiedt, zonder franjes. Beiaard 'overkomt' je gewoon.

Beiaardmuziek kan tijdens een toeristisch verblijf zorgen voor een 'belevingsbonus'. Dat kan bijvoorbeeld door middel van verrijkingstechnieken, zoals demo's, storytelling, livestream, verzoeknummers, voting, koppeling aan populaire activiteiten en het spelen van bekende muziek die inspeelt op de actualiteit. De ultieme beiaardbeleving is zonder twijfel het bijwonen van een bespeling in de toren.

Laat je inspireren door de beiaard. Want andere erfgoedelementen kunnen via gelijkaardige verrijkingstechnieken eveneens beter connectie maken met bezoekers van de plek.

RO KOSTER

RO&AD Architecten

ZET IN OP DE COLLECTIEVE VERBINDER

De ruimtelijke ontwikkeling is complex. Veel partijen, veel belangen en weinig ruimte. Juist in een historische context. De kracht van het initiatief zorgt ervoor dat het erfgoed er vaak bekaaid van afkomt.

Bij de Verdrongen Stad Reymerswael hebben we het omgedraaid. Zelf het initiatief nemen. Hoe kan het onzichtbare archeologisch erfgoed beschermd en beter beleefbaar worden? Juist is het externe krachtenveld ingezet om daarvoor te zorgen. Omarm je vijand en hij beschermt je.

In de caravan – op de plek – zijn alle "streekhouders" op de koffie geweest. Hun opgaven werden in beeld gebracht, van waterveiligheid en -kwaliteit, via natuurontwikkeling naar cultuurbeleving. Door de archeologie sturend en vormgevend te laten zijn, ontstaat er een symbiotische ontwikkeling, waar de stad herrijst met de oplossingen voor anderen.

Mijn tip is dus: **neem het initiatief, luister goed en neem de tijd**, creëer gezamenlijke zorgverantwoordelijkheid, wees flexibel op de vorm maar niet op de geest. Maar vooral: zet de culturele identiteit van de plek in, de collectieve verbinder.

Small informational text block on the wall.

Small informational text block on the wall.

RUTH PIRLET

NAVIGO-Nationaal Visserijmuseum
Oostduinkerke

HELDERE COMMUNICATIE ZORGT VOOR EEN KWALITATIEVE ERVARING

Duurzaam erfgoedtoerisme, dat is **toerisme waar alle gebruikers van een bestemming baat bij hebben**. Om dit na te streven voor het erfgoedtoerisme rond de garnaalvisserij te paard in Oostduinkerke, werd een officieel overlegorgaan opgericht waarin alle belanghebbenden een plaats en stem hebben. In de jaarlijkse overlegmomenten van het 'borgingscomité' zoeken de (oud-)garnaalvisserij te paard samen met het gemeentebestuur en de -diensten van Koksijde, het NAVIGO Visserijmuseum, de Koninklijke Orde van de Paardenvisser en externe erfgoedexperten naar optimale manieren om hun erfgoed te borgen en het erfgoedtoerisme in goede banen te leiden. Heldere communicatie tussen alle partijen, dat zorgt voor een kwalitatieve ervaring voor iedereen.

SERGIO SERVELLÓN

Directeur Felix Art & Eco Museum

CREËER EEN OMGEVING WAARIN ERFGOED OOK EEN ACTIEVE ROL SPEELT

Schep interactieve en dynamische ervaringen die het publiek betrekken bij zowel de geschiedenis als de hedendaagse relevantie van erfgoed. Dit kan door middel van interactieve tentoonstellingen, educatieve programma's en met gemeenschapsprojecten die een brug slaan tussen het verleden, heden en toekomst.

Zo dient erfgoed in het Felix Art & Eco Museum als brug naar een bewuste toekomst, gericht op het versterken van sociale cohesie en inclusiviteit. Dit wordt gerealiseerd door lokale gemeenschappen actief te betrekken, en lokale verenigingen en vrijwilligers een centrale rol te laten spelen.

Door erfgoed te benaderen als een levendige entiteit die voortdurend evolueert en interactie aangaat met het publiek, kan je een omgeving creëren waarin erfgoed niet alleen wordt bewaard, maar ook een actieve rol speelt in het vormgeven van sociale cohesie, cultureel bewustzijn en gemeenschapszin. De nalatenschap van Felix De Boeck is een krachtig voorbeeld van hoe deze elementen kunnen worden samengebracht in een samenhangende en impactvolle strategie.

SOETKIN VERVUST

Coördinator Testerep-project

KIJK VERDER DAN DE EIGEN DISCIPLINE EN COMMUNICEER BREED

Met het Testerep-project proberen we de complexe geschiedenis van onze Belgische kust via de nieuwste technieken en met een grote portie creativiteit weer tot leven te wekken voor een breed publiek. Extra uitdagend is daarbij dat het erfgoed dat we bestuderen niet dadelijk tastbaar is, want het zit verborgen onder de grond, onder water en in het landschappelijke weefsel. Zodoende maakt het ook niet echt deel uit van het collectief besef.

Die 'onzichtbaarheid' bood echter ook de kans om volop de verbeelding van het publiek aan te spreken en de wetenschappelijke materie met veel artistieke vrijheid te vertalen naar verhalen op mensenmaat.

Verder kijken dan de eigen discipline en breed communiceren over het onderzoek in de media resulteerde zo in inspirerende, organisch gegroeide samenwerkingen met o.a. computergame designers, een fotografe, een fictie-auteur, een interieurarchitecte, een documentairemaker en een theatergroep. Het is heel mooi om te zien hoe **hetzelfde erfgoedverhaal zo telkens op een andere, frisse en eigenzinnige manier verteld wordt**, klaar om weer anderen te begeistere(n).

STIJN REIJNDERS

Hoogleraar Cultureel Erfgoed
Erasmus Universiteit van Rotterdam

GEBRUIK DE POPULAIRE CULTUUR ALS INSTRUMENT VOOR HET CREËREN VAN DE PLEK

Tegenwoordig bouwen veel mensen hun wereldbeeld op via populaire cultuur. Dat heeft grote culturele en economische gevolgen en vraagt dus aandacht van lokale overheden. De hamvraag is: **hoe kunnen we de populaire cultuur gebruiken als een positief instrument voor het creëren van de plek?** Ik ben ervan overtuigd dat lokale overheden een drievoudig beleid moeten ontwikkelen.

Ten eerste moeten ze investeren in het openbaar maken van het 'fantasierijk erfgoed' van hun gemeenschap. Dat kan door een inventaris op te maken van alle verhalen die zich in een bepaalde gemeenschap afspeelen, of dit nu boeken, films, tekenfilms of folklore zijn.

Ten tweede moeten lokale overheden actief de productie van toekomstige verbeeldingen stimuleren. Dit kan bijvoorbeeld door een beleid op te stellen dat het filmen op locatie stimuleert, onder meer via een systeem van belastingvoordelen.

Tot slot moeten lokale overheden duidelijke eisen stellen aan toekomstige mediaproducties door middel van culturele sensitivity screenings.

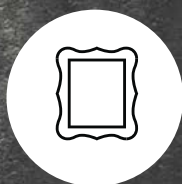
THOMAS AMEYE

Directeur KOERS

DURF DROMEN EN DURF GROOT DROMEN

Om er als relatief klein museum uit te springen, is een dosis lef soms noodzakelijk. Ons uitleenproject 'Museum in de living/Living in a museum' of het wielermuseum-op-wielen 'KOERSbus' waren er nooit gekomen als we ons in de brainstormfase al hadden laten ontmoedigen door praktische bezwaren ('gaan mensen wel zorg dragen voor onze collectie' of 'waar vinden we in godsnaam een betaalbare tweedehands bus').

Durf dromen en durf groot dromen. De droom, het ideaalbeeld an sich werkt al inspirerend en geeft het team de goesting en de moed om ergens voor te gaan. Om het met de woorden van de Belgische wereldkampioene (2023) Lotte Kopecky te zeggen: '**Dat gaat niet, bestaat niet**'. Als dit – bij de start – je uitgangspunt is, is er zeker meer mogelijk dan wanneer je bij aanvang uitgaat van onhaalbaarheid!

KRISTOF LATAIRE

Programmaleider Religieus Erfgoed
Toerisme Vlaanderen

GRAAF NAAR DE ZIEL VAN DE PLEK

Begin je aan de boeiende zoektocht naar een nieuwe toekomst van een plek? Focus dan niet gewoon op een nieuwe 'bestemming' van de vierkante meters. Graaf dieper, naar de 'ziel' van de plek. Want **die ziel is het fundament van een geslaagde herwaardering.**

Neem bijvoorbeeld Het Steen bij Elewijt – beter gekend als het Rubenskasteel. Om de toekomst vast te leggen, deden we een onderzoek naar de ziel van het kasteeldomein. We verkenden het samenspel van het immaterieel, cultureel, roerend en onroerend erfgoed met zijn historische en huidige meerwaarde. Deze tastbare en niet-tastbare elementen maken samen de plek tot wat die is.

Heb je nog een vraagje over de inhoud van deze brochure of over Bestemming Erfgoed?

Contacteer gerust een van de deelnemende organisaties. Zij helpen jou graag verder.

TOERISME
VLAANDEREN

Agentschap
Onroerend Erfgoed

DEPARTEMENT
CULTUUR, JEUGD & MEDIA

COLOFON

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Peter De Wilde, Toerisme Vlaanderen,
Grasmarkt 61, 1000 Brussel

WETTELIJK DEPOT

D/2024/5635/25

COPYRIGHTS

Toerisme Vlaanderen
Christophe Vander Eecken / Imagestories

Alle rechten voorbehouden. Behoudens de uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welk wijze ook, zonder de voorafgaande en schriftelijke toestemming van de uitgever.

Vlaanderen
verbeelding werkt

TOERISME
VLAANDEREN

AGENTSCHAP
ONROEREND ERFGOED

DEPARTEMENT
CULTUUR, JEUGD & MEDIA